

O. Vygovska

STRATEGY OF «CONTENTION» AND «PARTNERSHIP» AS A FACTOR OF INFORMATION SECURITIES POLICY OF UKRAINE

In the article was observed the status and the prospects of development of information security policy in Ukraine, were analyzed strategically prospects of Ukraine's informational security. Were presented the strategy of "contention" and "partnership" as a factor of information securities policy and were proposed the methods of their realization. Proceeding from the social main point of the information security, the information society has to resolve the next tasks, notably – rationalize the system of social values, the systems of information security and the system of civil control of government activities in information sphere. Today the information space becomes the sphere not only for partnership, but also for contention. The problems in the sphere of information relations, in formation of the informational resources and their application are going down because of political and economical confrontation of different countries. The overcoming the disorganization of Ukrainian system of information security could be possible for account of consolidation of all society structures and the developing of effective conception of the governance, which will be based on the principles of trust, partnership and constant dialog. The strategy of "contention" and "partnership" can play an important role in the formation of information security's policy of Ukraine. The consideration of the priorities of the information relation's development from the side of the individuality, the society and the country conceptually determined the democratically way of the information development of our country.

Key words: *information security, information securities policy, strategy of "contention" and "partnership".*

УДК 327(73:510)"20"

О.О. Головань

**ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА АДМІНІСТРАЦІЇ Б. ОБАМИ
ЩОДО КРАЇН АЗІЙСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОГО РЕГІОНУ**

У статті здійснена спроба аналізу напрямків співробітництва США з країнами Азійсько-Тихоокеанського регіону як пріоритетного вектора зовнішньої політики адміністрації Б.Обами. На основі сучасної методології політичної науки висвітлюються фактори зближення у взаємовідносинах США з новим стратегічним партнером США – КНР. У статті розглядаються існуючі спільні інтереси США і країн АТР в галузі економіки, а також перераховуються конфліктогенні проблеми в механізмі взаємовідносин двосторонніх стосунків США – КНР. З урахуванням визначальних тенденцій економічного розвитку Азійсько-Тихоокеанського регіону прогнозується подальше поглиблення американо-китайського співробітництва як фактора впливу на механізм взаємовідносин США – АТР.

Ключові слова: *зовнішня політика США, Азійсько-тихоокеанський регіон, КНР, АСЕАН, Б. Обама, адміністрація Білого дому.*

На сьогодні Азійсько-тихоокеанський регіон займає особливо важливе місце в системі міжнародних відносин з точки зору миру і світової безпеки. Азійсько-Тихоокеанський регіон (АТР) – найбільший динамічно розвинутий регіон світу, в якому успішно реалізується нова модель економічної організації. Саме тут

пересікаються інтереси таких держав як США, Росія, Китай і Японія. Оскільки Азія вважається регіоном дедалі потужнішого економічного успіху і водночас джерелом соціальної та політичної небезпеки, зміщення центру сил в АТР є актуальним питанням міжнародних відносин сьогодення. Азіатський напрям вважається прикладом найбільших змін у світовому розподілі сил у XXI ст. Саме сюди переміщується центр світової економічної активності. Саме тут реальною є поява суперника для світового лідера США - КНР, який в найближчому майбутньому змагатиметься з наддержавою спочатку в регіональному масштабі, а потім підніметься до глобального рівня. І саме в АТР існує ряд невирішених питань у взаємостосунках між країнами, які зумовлюють труднощі в становленні економічної та безпекової стабільності в регіоні. Неконтрольоване зростання могутності кількох азійських держав несе загрозу стабільності регіону, оскільки у АТР немає жодних структур стримування, які б спільно опікувалися сферою регіональної безпеки.

Актуальність досліджуваної теми визначається тим, що відносини США з КНР завжди посідали одне з провідних місць у зовнішньополітичній стратегії, багато в чому визначаючи розвиток світової економіки і становлення систем міжрегіональної безпеки. Предметом є національні інтереси, пріоритети та напрямки зовнішньої політики США в АТР на початку XXI століття під впливом геополітичних, економічних і геостратегічних факторів. Мета статті полягає в тому, щоб визначити місце азійсько-тихоокеанського напрямку в глобальній стратегії США, виявити основоположні цілі американської зовнішньої політики щодо АТР, дослідити особливості здійснення виробленої американської зовнішньополітичної стратегії адміністрації Б.Обами. Основними завданнями дослідження слід вважати наступне:

- проаналізувати роль АТР у світовому геополітичному просторі через призму новітнього економічного зростання регіону;
- визначити основні інтереси і цілі Сполучених Штатів в Азійсько-Тихоокеанському регіоні;
- виявити механізми реалізації американської зовнішньополітичної лінії в економічній співпраці з АТР;
- скласти сценарій можливої еволюції американської зовнішньої політики в АТР з урахуванням новітніх програм налагодження пріоритетної співпраці з КНР;
- визначити перспективи зіткнення інтересів лідерів АТР з платформою національного інтересу США і розкрити потенційні причини та можливі форми протидії впливу США в регіоні.

Політика США по відношенню до АТР у політологічній дослідницькій літературі останнім часом широко висвітлюється зарубіжними і вітчизняними науковцями. Як правило, основна увага дослідників приділяється питанням економічного партнерства та військово-політичним аспектам американської участі у справі АТР. Серед праць українських науковців, у центрі дослідження яких знаходиться аналіз економічної взаємодії США і АТР варто виокремити таких вчених, як І.Д.Дудко, О.В. Шевчук, Є.Є. Камінський, Б.М. Гончар, І.М. Коваль, С.О. Шергін, С.В. Пронь, О.С. Онищенко, О.Є. Лисенко, А.І. Кудряченко, В.А. Мусійчук, М.В. Фесенко, А. Луценко, А.В. Дашкевич, Т.І.Мединська. Різні аспекти зовнішньої політики США щодо АТР досліджується рядом наукових установ, включаючи: Інститут світової економіки і міжнародних відносин Російської Академії наук (ІСЕМВ РАН), Інститут США і Канади РАН (ІСК РАН), Московський державний інститут міжнародних відносин МЗС Росії (МДІМВ), Інститут Далекого Сходу РАН (ІДС РАН), відомими вченими, зокрема В.В. Міхеевим, М.Л. Титаренко, Л.Г. Арешидзе А. Богатурова, Т. Шаклеїної, Ю. Галеновича, С. Рогова, С. Караганова, І. Фролової А.І. Уткіна, М.А. Троїцького, Н.Е. Сорокіна, А.А.

Кокошина, Е.П. Бажанова, А.О. Аріна, Е.В. Альохіна та ін. В американській політологічній думці проблематика зовнішньої політики США в АТР широко розробляється в Інституті стратегічних досліджень (Strategic Studies Institute - SSI) Військового коледжу армії США. Його співробітниками опубліковано ряд праць, що розглядають, в першу чергу, військово-політичні та стратегічні аспекти присутності Сполучених Штатів в АТР. У числі найбільш цікавих досліджень можна виділити роботи наукового співробітника даного інституту Стівена Бланка. Представляють інтерес праці експертів Інституту державної політики Джеймса Бейкера, зокрема професора Джо Берніса, Емі Джефф, Карла Родеса. Вивчення політики США в АТР також ведеться співробітниками американського Фонду «Спадщина» Аріелем Коеном.

Розглядаючи події останніх десятиліть можна констатувати, що Азія стала центром світового економічного зростання. Особливий інтерес до утримання позицій лідерства у АТР традиційно проявляють США, Японія, Китай і Росія, що робить цей регіон зоною високої конкуренції національних інтересів. Проблема посилення присутності в регіоні і питання інтеграції інтересів США з країнами АТР набуває нового масштабу з приходом до влади Б. Обама. За оцінками експертів, адміністрація попереднього американського президента Дж. Буша-мол. не мала достатньо розробленої програми розбудови стратегічних стосунків з країнами АТР, будучи зосередженою передусім на питаннях боротьби з тероризмом [1; 127]. Ще будучи кандидатом у президенти Б. Обама заявляв про необхідність зробити присутність США в Північно-Східній Азії вагомішою і вийти за рамки суто двосторонніх угод, самітів і домовленостей, якими, на його думку, є шестисторонні переговори, а також зробити все, аби найбільша держава регіону і економічний гігант Китай діяв за міжнародними правилами. Отримавши всю повноту влади, адміністрація Б.Обама зробила наголос на статусі США як Тихоокеанської держави і розпочала політику активного дипломатичного залучення в АТР, тим самим підтверджуючи солідарність з позицією колишнього президента США Б.Клінтона, який ще у щорічній доповіді 1997 року відзначив, що Азійсько-Тихоокеанський регіон є стратегічно важливим для інтересів і безпеки США.

Проблема стрімко зростаючого, економічно могутнього Китаю посіла одне з провідних місць у стратегічних розробках державного департаменту. Сучасний американський підхід до Східної Азії визначається ставленням до регіону, як такого що складається з двох частин: «морської Азії», де панує порядок під егідою США і Японії, і «континентальної Азії», де стрімко зростає роль Китаю, яку необхідно зберігати у межах можливостей коригування [2]. І не дарма, оскільки передбачити, що за умов подальшого економічного розвитку Китаю та Індії роль Японії як центру Азійського регіону і головного союзника США буде поступово зменшуватись [3]. Очевидно, що Азійський регіон, який є найбільшим за своїм 3 мільярдним споживчим ринком, буде визначати вектор економічного та політичного спрямування розвинутих країн світу в майбутньому.

Загалом, що стосується власне АТР, то на сучасному етапі найактуальнішими в регіоні є інтеграційні проекти, які окрім країн АСЕАН передбачають участь інших країн. Вимоги економічної доцільності співпадають з геополітичними процесами в регіоні, тому сьогоднішня азійська інтеграція є конкуренцією провідних «центрів» – передусім Китаю та Японії, які завойовують прихильність менш впливових акторів країн-членів АСЕАН, навколо яких формуватимуться економічні об'єднання. В даних умовах в Азії вже чітко вимальовується лідер – Китай, зусилля якого спрямовуватимуться на створення найбільшої у світі економіки, що з 1978 р. почав вражаюче входження в індустріальний світ. Темпи економічного зростання КНР у 2010

р. становили 10,3%, що вивело його економіку на друге місце у світі випередивши Японію. Споріднені культури Кореї та В'єтнаму саме всупереч комунізму та капіталізму, виявили потенціал зближення і групування у зоні Східної Азії. Характерним для регіону є відсутність внутрішніх конфліктів – а навпаки всіляко підтримуються інтеграційні можливості, успішно сполучаються сприйняття передової технології з традиційною працелюбністю. Стрижневою перевагою КНР на сучасному етапі є важлива тенденція до все більшого розширення в Китаї виробництва компаній багатьох країн світу і зосередження тут найширших споживчих ринків з огляду на стрімке зростання населення. Це в свою чергу впливає на збільшення експорту в Китай потужностей виробництва провідних країн світу і їх виробів. Разом з цим зростають прибутки населення Китаю, що дозволяє йому здійснювати конкурентні фінансові операції стосовно Західних країн. У 2009 – 2010 рр. КНР стала лідером у сфері кредитування країн, що розвиваються, надавши кредитів на суму 110 млрд. дол. випередивши Світовий банк. У 2010 р. відбулося динамічне зростання золотовалютних резервів Китаю, які досягли рекордного показника 2,847 трлн. дол. (у порівнянні з 2009 р. зростання становило 18,7%). У 2010 р. частка США становила 99% активного сальдо зовнішньої торгівлі КНР (181,3 млрд. дол.). Китай на сьогодні є найбільшим власником держоблігацій США (906,8 млрд. дол.).

За рахунок того, що КНР ще не в повній мірі інтегрована у світове господарство, вона не відчуває значного впливу світової рецесії після світової економічної кризи. Цю проблему китайці вирішили, переорієнтувавшись на свій внутрішній ринок, а це 1 млрд 340 млн споживачів [4; 7]. Ситуація нагадує стрімке економічне зростання США після перебування в ізоляції від виснажливих військових операцій в Європі під час Другої світової війни. Таким чином, Китай виходить а позиції сприятливого підґрунтя для здійснення масштабних економічних маневрів за умов тимчасового послаблення і сповільнення зростання економіки традиційних країн-лідерів. З іншого боку вимальовуються реальні перспективи витіснення провідних країн світу з традиційних для них сфер економічного розвитку. Незважаючи на економічний ріст упродовж 90-х рр. ХХ ст., зовнішня політика КНР стосувалась більшою мірою сусідніх регіонів – Тайваню, Японії, Росії, Центральної Азії. Контакти ж з іншими регіонами, наприклад, Африкою чи Латинською Америкою, були незначні та спорадичні, без цілеспрямованого курсу. В умовах інтенсивної глобалізації потреби КНР вийшли за межі можливостей країни, що зумовлює активну розробку програм співробітництва країни у напрямках Південно-Східній Азії (В'єтнам, Лаос, Камбоджа), Центральної Азії (Афганістан, Узбекистан, Казахстан, Туркменія), Закавказзя (Азербайджан, Грузія) і Східної Європи (Україна, Молдова, Болгарія, Румунія).

Ознаками активізації зовнішньо-економічної політики КНР став масштабний обсяг економічної допомоги найбільш бідним країнам регіону – Камбоджі, Лаосу, Бірмі тощо. Тому це можна розглядати своєрідним виходом КНР на глобальний рівень проведення зовнішньої політики, першим проявом накопиченої Китаєм економічної потужності у міжнародній площині. Економічна підтримка надається без будь-яких вимог щодо змін у політичному житті цих країн, є гранично прагматичною, оскільки не прив'язується Китаєм до політики. Ці фактори істотно посилюють геополітичну могутність Китаю в АТР й стимулюють зростання його впливу як регіонального лідера, створюють конкурентність присутності стратегічних інтересів США та їх союзників в регіоні.

Провідні позиції в АТР продовжує утримувати Японія. Хоча країна і є економічно найбільш розвинутою країною Азії і другою за основними економічними показниками країною світу, економіка її вже протягом останнього десятиліття знаходиться у фазі

стагнації: темпи зростання ВВП Японії не перевищують 2%, а частка інвестицій у ВВП складає 23,2 %. Позиції ж Китаю набирають обертів: темпи зростання ВВП досягають 10%, а частка інвестицій – 42,7 % [3]. Відносини з США в самих різних сферах, включаючи політику забезпечення безпеки, економіку, вирішення глобальних проблем і багато інших, незмінно продовжують залишатися стрижнем японської зовнішньої політики. Однак, незважаючи на тісні і взаємозалежні стосунки, у відношеннях між країнами існує ряд проблем, які час від часу нагадують про себе, зокрема [5]: проблема наявності військових баз США на території Японії, утримання і обслуговування яких є вкрай обтяжливим для країни. Останні роки росте незадоволення серед японців через те, що військові бази слугують причиною економічної відсталості, низького рівня життя і зростання рівня злочинності в районах де знаходяться військові бази. США готові йти на певні поступки в цьому питанні, але не збираються повністю закрити всі бази на території Японії, оскільки це може призвести до втрати вигідного стратегічного положення в АТР.

Перші кроки адміністрації Б. Обама в напрямку АТР засвідчили пріоритетність даних взаємовідносин. Вже перший рік Б. Обама на посаді президента позначився інтенсифікацією візитів американських високопосадовців у регіон, включаючи новопризначеного помічника держсекретаря з азійських і тихоокеанських справ К. Кемпбелла, заступника держсекретаря Дж. Стейнберга та держсекретаря Х. Клінтон, яка вперше за 50 років своє перше закордонне турне в лютому 2009 р. здійснила до країн Азії (Японії, Республіки Кореї, Китаю, Індонезії). Це фактично зламало попередню практику першого візиту держсекретаря США до країн Європи або до країн Близького Сходу, засвідчивши, що азійський напрям є стратегічно важливою складовою нової американської адміністрації.

За чотири роки президентства Б.Обама, його адміністрації, за провідної ролі Х.Клінтон, вдалося сформуванню нову стратегічну доктрину країни, зокрема щодо АТР, згідно цілям якої зовнішня політика повинна захищати економічні інтереси, надавати більшого значення зміцненню економічної дипломатії і повернутися до Азії, оскільки в майбутньому центр світового економічного зростання буде знаходитися саме тут і проблеми США будуть виходити з цього регіону. Основна ідея Х.Клінтон викладена вже в першому рядку публікації: «Майбутнє політики визначатиметься в Азії, а не в Афганістані чи Іраку, і США мають бути в центрі цих подій» [6]. Було визначено шість пріоритетних напрямків політики США в АТР: посилення двосторонніх союзів в сфері безпеки; поглиблення відносин з провідними країнами, що розвиваються, включаючи Китай; залучення до регіональних багатосторонніх інституцій; поширення торгівлі й інвестицій; розвиток широкої військової присутності; захист демократії і прав людини. Для цього визнано за необхідне не лише підтримувати військову присутність, але й переорієнтувати залучення США до АТР на основі всебічнішого, гнучкішого й інтегрованішого підходу: активно поширювати двосторонні угоди; сприяти ринковим економічним реформам, технологічному розвитку, заходам щодо зменшення бідності тощо. Серед завдань виокремлюють: сприяти стабілізації ситуації у вражених кризою країнах (передусім Індонезії й Філіппінах); підтримати демократичні країни регіону (передусім Індонезію); у тісному співробітництві з Японією реструктурувати індонезійський борг, шукати шляхів відновлення співробітництва з індонезійськими збройними силами, яке значно погіршилось у 1990-х рр., насамперед після скинення режиму Сукарно в 1998 р.; здійснювати моніторинг проблеми зростання в регіоні політичного ісламу.

Однією з центральних трансформацій стратегії є перегляд попереднього підходу до АСЕАН, яка, незважаючи на послаблення в умовах кризи, зберегла свою цінність як

економічний і політичний партнер США, значення якого в умовах появи Китаю як впевненішого в собі регіонального гравця зросло. Значну увагу новою адміністрацією приділено розвитку відносин з АСЕАН як організацією, що перетворилася на центр регіональної інтеграції в Східній Азії. Оскільки зменшення відносного впливу США на АТР очевидне, формування зони вільної торгівлі між АСЕАН і Китаєм, об'єднання Східної Азії на основі спільних азіатських цінностей під економічним делегуванням Китаю чи Японії, але без участі США, створюють очевидні загрози для американських інтересів в АТР. Ще під час проведення першого регіонального форуму в складі лише азійських країн «АСЕАН+3» (АСЕАН, Китай, Японія, РК) в 1997 р., даний захід перетворився обговорення і розробку не лише фінансового, як спочатку передбачалося, але також політичного, торгівельно-інвестиційного, виробничого, соціально-культурного співробітництва країн Східної Азії. Організація Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС), яка за адміністрації Б. Клінтона була провідною силою економічної інтеграції регіону в 1990-і рр., втратила свою центральну роль в цьому процесі. США виявилися виключеними як з «АСЕАН+3», так і Східноазійського саміту, створеного в грудні 2005 р [7 ; 127].

Водночас велика увага приділяється досягненню торгівельно-інвестиційних угод з регіональними державами АТР, відкриттю ринків азійських країн для американського експорту. За словами Б. Обама, на порядку денному найбільшим на сьогодні викликом для США і найважливішим пріоритетом є створення робочих місць і повернення американців до роботи. Одним з найкращих способів зробити це президент вбачає в збільшенні торгівлі й експорту [8; 22]. Оскільки більшість американського експорту направляється в АТР, його значення для відновлення економіки США є критичним.

Одним з центральних питань зовнішньої політики щодо АТР є американсько-китайські відносини. На сьогодні США відкрито демонструє відповідні сигнали КНР щодо поглиблення і зближення даних стосунків як стратегічно важливих для США. Принцип Б.Обама щодо прагматизації відносин США з економічними партнерами є однією з найбільш прийнятних моделей, що дозволяють реалізовувати практично необмежену кількість спільних економічних проектів. Відповідно до його положень, США готова здійснювати інтенсивну регіональну кооперацію, що призводить до утворення успішних блоків і перспективних економічних зон без висування граничних принципів вимог щодо трансформацій всередині даних країн [9; 68]. Тому, як показали результати роботи Б.Обама під час першого президентського терміну, економічна складова двосторонніх відносин США-КНР виявилася істотною детермінантою налагодження взаємозалежності економік двох країн. Напередодні візиту Ху Цзіньтао до США китайська делегація зі сприяння торгівлі та інвестиціям підписала з американською стороною шість угод з торгівлі та інвестицій на загальну суму 600 млн. дол. У ході візиту було укладено понад 70 контрактів на загальну суму 45 млрд. дол., які передбачають постачання до Китаю продукції американських компаній, що працюють у сферах від сільського господарства до виробництва автомобілів з гібридними двигунами. Одним із найбільших контрактів стала угода на постачання до КНР 200 літаків компанії Boeing на суму 19 млрд. дол. Крім того, угоди з Китаєм підписали найбільші американські компанії, такі як алюмінієвий гігант Alcoa, аерокосмічна корпорація Honeywell, виробник ядерних реакторів і устаткування для АЕС Westinghouse, Caterpillar, що спеціалізується на будівельній і гірничодобувній техніки, а також General Electric [1; 6]. За словами президента США Б. Обама досягнуті з КНР домовленості дозволять забезпечити роботою близько 235 тис. американців, що і відповідало його передвиборчим обіцянкам щодо втілення напрямків програми щодо виходу з кризи.

Тим не менше, у ряді питань, зберігаються двосторонні протиріччя, які адміністрація Б.Обами намагається уникати з метою повернення до них за більш сприятливих обставин, а саме – після встановлення достатньо потужних економічних зв'язків з КНР. З огляду на ряд інцидентів, експерти вказують про те, що спочатку Китай відреагував на простягнуту руку Обами агресивною риторикою і зростанням регіональних амбіцій. Зокрема, на початку 2010 р. загострення відносин було пов'язано з рішенням США продати Тайваню озброєнь на суму 6,4 млрд. дол., і зустріччю президента Б.Обами з Далай-ламою у лютому 2010 р. У результаті загострення протиріч були відстрочені заплановані візити начальника Генштабу НВАК Чень Бінде до США і командувача збройними силами США на Тихому океані Р. Уїлларда до Китаю. Напруженість в китайсько-американських відносинах зросла влітку 2010 р., коли Пекін відкрито протестував проти спільних навчань США і їх союзників в Жовтому морі. Розбіжності стали ще більш гострими після заяви держсекретаря США Х. Клінтон щодо Південно-Китайського моря як сфери американських національних інтересів. Напередодні візиту Ху Цзіньтао до США, у січні 2011 р. міністром фінансів США Т. Гейтнером, міністром торгівлі Г. Локом і держсекретарем Х. Клінтон висувалися вимоги з питань курсу юаня, захисту інтелектуальної власності в Китаї та економічної трансформації. Розбіжності у двосторонніх відносинах, а також існуючі відмінності у політичних режимах, ідеології і стратегічних цілях США і КНР, ймовірність досягнення в ході візиту домовленостей щодо спірних питань була невелика, однак, важливим уявлялося змінити сам тон діалогу, підвищити взаємну довіру. Візит голови КНР позиціонувався як можливість зміцнити діалог і співробітництво між двома країнам.

З метою нормалізації стосунків у форматі США – КНР і активізації участі США у регіональній політиці АТР було здійснено ряд важливих кроків. Про це свідчать щорічна участь Держсекретаря Х. Клінтон в Регіональному форумі АСЕАН (АРФ); відновлення в 2009 р. щорічних самітів США – АСЕАН; підписання США в липні 2009 р. Договору про дружбу і співробітництво в Південно-Східній Азії (ТАС), що відкрило шлях до вступу США до Східноазійського саміту; відкриття в 2010 р. місії США до АСЕАН і призначення першого посла в АСЕАН в квітні 2011 р. тощо. Пріоритетні напрямки зовнішньої політики США в АТР визначили програму 9-денного регіонального турне президента Обами в листопаді 2011 р. – участь президента в саміті АТЕС (Гонолулу, Гавайї), в третьому саміті «АСЕАН-США» і Східноазійському саміті (Балі, Індонезія), двосторонні зустрічі з лідерами Індії, Індонезії, Малайзії, Філіппін. Коментуючи результати турне, політичні оглядачі часто використовують термін «поворотний момент» в політиці США. По-перше, проведення саміту АТЕС на території США, вперше після 1993 р., коли адміністрацією Б.Клінтона сформульовано мету створення зони вільної торгівлі в форматі АТЕС, свідчить про намір адміністрації Обами повернути провідну роль США в АТЕС і центральну роль цієї організації в регіональній економічній інтеграції. По-друге, досягнення під час саміту АТЕС значного прогресу в переговорах про створення Транс-тихоокеанського партнерства (ТТП) – високостандартної всебічної угоди з економічного співробітництва за участю дев'яти країн АТЕС, включаючи США, встановлює «золотий стандарт» для наступних аналогічних угод і знаменує перший етап створення зони вільної торгівлі в АТР. Про перспективність ТТП свідчить інтерес щодо приєднання до неї з боку Японії, РК, Філіппін, Канади і Тайваню. По-третє, в своїй програмній промові в австралійському парламенті 17 листопада Б. Обама чітко обґрунтував політику США в АТР, своє бачення регіонального і глобального лідерства США - серед основних положень

виступу: рішення адміністрації Обама зробити присутність США в АТР основним пріоритетом зовнішньої політики і запевнення, що, незважаючи на необхідність наведення фіскального порядку в США, скорочення оборонних витрат не відбудеться за рахунок АТР.

Розглянутий у даному дослідженні широкий спектр взаємодії Сполучених Штатів Америки з державами АТР, політика Вашингтона стосовно регіональних економічних організацій, дозволяють зробити ряд загальних висновків. У першу чергу слід відзначити, що аналіз основних проектів зовнішньополітичного планування США показує, що АТР позиціонується адміністративними елітами Сполучених Штатів як простір, в подальшому необхідний для реалізації національного інтересу США. Зовнішньоекономічна стратегія США в АТР має на меті дезінтегрувати існуючі економічні зв'язки між державами шляхом переорієнтації вектора зовнішньоекономічної активності на організації та форуми, підконтрольні США.

Майбутнє становище АТР у регіоні значною мірою залежить від того, в якому напрямку розвиватимуться внутрішньополітичні процеси та інтенсивність економічної інтеграції з економікою США. При всій неоднозначності цих процесів поки, треба визнати, вони йдуть у загальному руслі тенденцій до регіонального лідерства США з огляду на стратегію прагматизму Б.Обама, моделі, прийнятної, передусім для КНР. Обачний і поступовий інструментарій політики Б.Обама щодо даного регіону дає достатнє геополітичне підґрунтя для успішної реалізації американського національного інтересу. Тим не менше, можна зробити висновок, що АТР, зважаючи на динаміку політико-економічних тенденцій, поступово перетворюється на арену економічного суперництва КНР і США та плацдарм політичної конкуренції між Вашингтоном і Пекіном.

Список використаної літератури

1. Шевчук О. В. Китайсько-американські відносини: новий вимір зближуючої конкуренції / О. В. Шевчук // Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки: зб. наук. праць. - 2011. - Спецвипуск. – С. 608-614
2. Микитчук Н. М. Міжнародні відносини в азіатському регіоні у постбіполярний період / Н. М. Микитчук // Українська державність: історія і сучасність : зб. матер. V Всеукраїнської наук.-практ. конф. молодих вчених (28 листопада 2008 р.) / під заг. ред. К. В. Балабанова. - Маріуполь , 2008. – С. 289-291
3. Бочковська О. О. Зміщення центру сил в азійському регіоні / О. О. Бочковська // Українська державність: історія і сучасність: зб. матер. V Всеукраїнської наук.-практ. конф. молодих вчених (28 листопада 2008 р.) / під заг. ред. К. В. Балабанова. - Маріуполь , 2008. – С. 246-247.
4. Ширнин И.Г. Подъём новых экономических центров силы в мире / И. Г. Ширнин, В. А. Палкин // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2012. - Ч.2. № 9. – С. 229-237.
5. Бистрікова Г. С. Основні напрямки сучасного зовнішньополітичного курсу Японії / Г. С. Бистрікова // Українська державність: історія і сучасність : зб. матер. V Всеукраїнської наук.-практ. конф. молодих вчених (28 листопада 2008 р.) / під заг. ред. К. В. Балабанова. - Маріуполь , 2008. – С. 244-246.
6. Clinton H. America's Pacific Century [Електронний ресурс] / H. Clinton. - Режим доступу : <http://www.state.gov/secretary/rm/2011/11/176999.htm>
7. Курнишова Пріоритети політики адміністрації Б. Обама у Північно-східній Азії / Ю. В. Курнишова // Стратегічні пріоритети. - 2010. - №3. – С. 126-131.

8. Городня Н. Д. Азійсько-тихоокеанська політика адміністрації Б. Обама / Н. Д. Городня // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2012. - №6. – С. 17-24.
9. Галушко О.В. Глобальна прагматизація міжнародних відносин у викликах сучасної демократії // Проблеми міжнародних відносин : зб. наук. праць / наук. ред Б.. Канцелярук.. – К.: КиМУ, 2011. – Вип. 2. – С. 67-77.

Стаття надійшла до редакції 14.10.2013 р.

O. Golovan

FOREIGN POLICY OF THE BARACK OBAMA'S ASIA-PACIFIC REGION

Nowadays the APR is one of the most dynamically developing region in the world. It has currently successfully implemented a new model of economic organization with the unique individual peculiarities stored away. In terms of the international relations science, Asia region is considered as not only as increasingly powerful economic notion, but also as a source of social and political dangers.

Many countries traditionally are trying to be involved into the internal political and economic APR relations. Such powerful countries as USA, Japan, China and Russia demonstrate the particular interest to hold positions of leadership in the Asia-Pacific. This exhibits the region as highly competitive area of national interest of world society.

Regarding the U.S. - Asia-Pacific region relations, it is evident to emphasize that the primary issues of reciprocal cooperation are determined by the global economy and the establishment of inter-regional security. Since the U.S. President Barack Obama has taken over the office the area of the relations with APR has obtained the new focus. The new format of relations has been stressed at the point of view of the U.S. as a Pacific country. Obama's administration instantly established the strategic policy of active diplomatic involvement at the APR.

Barack Obama announced the critical need to make the U.S. presence in Northeast Asia more significant. The president's program includes the essential game plans transcending the simple bilateral treaties, summits and agreements. Many visits of the American government officials to the Asia-Pacific region has had the great importance for revising of the relations. Among the most considerable persons visits it is necessary to mention the following: newly appointed Assistant Secretary of State for Asian and Pacific Affairs K. Campbell, Deputy Secretary of State James Steinberg and Secretary of State Hillary Clinton .

It is widespread statement that the Asia-Pacific region appears now as the local region, undergoing the processes of integration and competition between leading powerful actors - China and Japan. Japan is the original and most reliable partner of the U.S. in the region since the end of World War II. The main issue of the new U.S. foreign policy strategy in the Asia-Pacific region so is now the building the tight relations with China.

Since China entered the position favorable ground for the implementation of large-scale economic maneuvers, its policy at the region can't be ignored any more. First Steps of Barack Obama's administration towards the Asia-Pacific region showed the priority of these relationships. U.S. demonstrates the appropriate signals to China as a need to deepen the convergence in issues, important for the U.S. In order to normalize relations broken down of the U.S. - China and enhance U.S. participation in the Asia-Pacific regional policy Americans took numerous important steps.

The main goals of the U.S. at the Asia-Pacific region is an economic growth and establishing the markets for free distribution of U.S. production. Overwhelming majority of U.S. exports even today is being sent to the Pacific. That's why the importance of American-Asia economic development makes the relations to hold out as the paramount. This is one of

the most important points of the Obama's program of the post-crisis national economy recovery.

Key words: *U.S. Foreign Policy, Asia-Pacific, China, ASEAN, Barack Obama, White House administration.*

УДК 351.86:327.7

О.В. Коломісць

ЕВОЛЮЦІЯ КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ СНД

Співдружність Незалежних Держав утворилася внаслідок розпаду Радянського Союзу на початку 90-х років минулого століття. Учасниками Співдружності спочатку були 12 держав – колишніх Союзних республік СРСР, за винятком прибалтійських. Зазначений склад дозволяє СНД звертатися до численних проблем, які є загальними для всіх країн-членів, котрі належали до єдиної держави. Проте перетворення Співдружності на дієвий військово-політико-економічний альянс незалежних демократичних держав усе ще залишається досить проблематичним, насамперед, завдяки позиції Росії.

Метою статті є аналітичне дослідження концепції колективної безпеки СНД з метою визначення її характерних рис та класифікації безпекової моделі, а також її оцінки як можливої загрози національним інтересам України.

Можна констатувати, що СНД виконало функцію мінімізації негативних витрат процесу становлення незалежних держав на території колишнього Радянського Союзу і має шанс перетворитися у міждержавне об'єднання зі стійкою й авторитетною позицією. Проте на даний час воно є скоріше середовищем виявлення різних національних інтересів країн-членів, ніж ефективним механізмом їх креативної інтеграції.

Проведений аналіз концепції безпеки СНД свідчить про те, що її модель є геополітичною для країн-членів Співдружності зі всіма ознаками геополітичної структури. Разом з тим, оскільки Україна є державою-членом, не визнаючи правосуб'єктності СНД, маючи статус держави-учасниці, вона офіційно не бере участі у колективних збройних силах та військових структурах. У зв'язку з цим, у офіційного Києва можуть бути певні проблеми військового характеру при виникненні конфліктів з іншими державами-членами СНД, і, в першу чергу, – з Росією.

Ключові слова: *СНД, національна безпека, міжнародна безпека, міжнародні відносини, концепція, модель.*

Співдружність Незалежних Держав утворилася внаслідок розпаду Радянського Союзу на початку 90-х років минулого століття. Учасниками Співдружності спочатку були 12 держав – колишніх Союзних республік СРСР, за винятком прибалтійських. Зазначений склад дозволяє СНД звертатися до численних проблем, які є загальними для всіх країн-членів, котрі належали до єдиної держави. Проте перетворення Співдружності на дієвий військово-політико-економічний альянс незалежних демократичних держав усе ще залишається досить проблематичним, насамперед, завдяки позиції Росії.

Інтеграційні процеси на пострадянському просторі перебувають в центрі уваги як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників, зокрема, західних вчених – Х. Адомайта,